

Klein-Syrië

In het smokkeldistrict van de Turkse kuststad Izmir

De man in de rolstoel is gevlucht uit Syrië. 'Ik ben door kogels in mijn rug en nek geraakt.'

geen huichelaar en houd niemand voor de gek'

Ik kan goed praten en ik ben heel sociaal

Een mensensmokkelaar verdient grof geld aan arme vluchtelingen, zonder dat het hem interesseert of die de overkant halen. Dat is ons beeld, de smokkelaar zelf ziet het heel anders.

Door **Sakir Khader** en **Anneke Stoffelen**
Foto's **Cigdem Yuksel**

hun telefoonnummer gewoon in de advertentie.

Niet alle smokkelaars die we aan de lijn krijgen, zijn happig op journalisten. Ze vertrouwen het niet, denken dat ze met de politie van doen hebben. Sommigen vertellen wel kort iets over hun werkwijze, maar staan niet te springen om een ontmoeting.

Abu Saif is aanvankelijk ook terughoudend. Maar na een tijdje zegt hij dat we welkom zijn op zijn kantoor in Izmir. Hij heeft niks te verbergen, zegt hij. 'Ik weet van mezelf dat ik zuiver ben. Ik ben geen huichelaar en houd niemand voor de gek. Dus waar moet ik bang voor zijn?'

Zijn enige voorwaarde is dat zijn gezicht niet vol in beeld komt en dat we niet zijn officiële naam vermelden, om problemen met de Turkse politie te voorkomen. Daarom heet hij in dit stuk Abu Saif - Arabisch voor 'vader van Saif', de naam waarmee hij op Facebook adverteert en zoals zijn klanten en kennissen in het Turkse Izmir hem kennen.

Dunne matrasjes

In de nachten dat er boten vertrekken, slaapt Abu Saif niet. Dan zit hij in zijn eenzame thuis op de bank met zijn smartphone in de ene hand en een schaal dadels in de andere. Op het scherm volgt hij het gps-signaal van 'zijn' reis.

Het appartement waar hij verblijft, ligt vlak achter de boulevard van Izmir, in een buurt waar transseksuele prostituees op naaldhakken hun diensten aanbieden aan passerende automobilisten.

Binnen liggen in de slaapkamers dunne matrasjes op de vloer. 'Ik gebruik dit ook als een safehouse', legt Abu Saif uit. 'Als klanten geen onderdak hebben, verblijven ze voor ze vertrekken soms een paar nachten hier. Dan ga ik naar mijn andere appartement in Izmir, daar komt nooit iemand behalve ikzelf.'

Hij is zichtbaar nerveus. Deze nacht vertrekt er een boot met volgens Abu Saif 2 Jemenieten en 33 Syriërs aan boord. Opeens krijgt hij een telefoontje van een handlanger: er patrouilleert politie op het vertrekpunt bij Cumhuriyet. Ze moeten doorrijden naar het noordelijker gelegen vertrekpunt. Dit wordt een latertje.

Abu Saif laat zich bewust niet zien bij het vertrekpunt. Hij werft de klanten en zet ze in Izmir op de taxi. Een Turk regelt de boten, weer een ander rijdt het busje.

Van de Turkse politie ondervinden ze weinig hinder, zegt hij. 'Als ze een klant pakken en die wijst mij aan, zou ik vijftien jaar de cel in kunnen gaan. Maar dat gebeurt niet. Een keer werd ik aangehouden toen ik mensen op de taxi zette. Ik was de enige die bleef staan toen alle taxi's waren vertrokken. Ik moest mee naar het politiebureau. Heb daar een half uur vragen beantwoord, alles ontkend. Ik zei: ik nam afscheid van Syrische vrienden. Er was geen bewijs. De agent zei: ik weet dat jij smokkelaar bent, maar zorg dat je niemand oplicht, dan heb je geen last van ons.'

De tweede keer dat de politie hem in het vizier had, was in oktober. 'Ik werd aangehouden met de auto, ik zat nota bene naast de Turkse baas, naast de grote vis! Maar ze verdachten mij. Toen heeft de Turk mij eruit gepraat, van: dit is een vriend van me uit Syrië, we zijn onderweg naar het casino. En ze lieten me gaan.'

De Turkse onderwereld heeft in feite de hele westkust onderverdeeld in territoria, legt Abu Saif uit. 'Iedere Turkse baas heeft zijn eigen vertrekpunt. Maar een Turk kan niet communiceren met Syrische vluchtelingen, daarom werken ze samen met iemand zoals ik. Syriërs boeken hun reis bij een Syriër. Maar bijvoorbeeld een Afghaan zal een Syriër nooit vertrouwen. Dus je hebt Afghaanse smokkelaars die bootreizen voor Afghanen organiseren.'

Van elke 900 dollar voor een bootreis, krijgt Abu Saif er 200, zegt hij. 'De rest gaat naar de Turk.'

Het is na vieren, de telefoon rinkelt. De boot is al onderweg! 'Waarom heb je me dat niet eerder laten weten?', zegt Abu Saif bozig. De daaropvolgende anderhalf uur belt hij om de haverklap met het Jemenitische stel aan boord. 'Is iedereen rustig? Loopt er nog geen water in de boot?'

Het duurt lang dit keer. 'Ik maak me zorgen', zegt Abu Saif. Hij probeert contact te krijgen, vangt een paar keer een Turkse voicemail. 'Hoeveel batterij heb je nog?', vraagt hij daarna als hij de Jemeniet weer aan de lijn heeft. Hij moet zijn telefoon sparen voor noodgevallen, zegt Abu Saif.

Om half zes in de ochtend komt het verlossende bericht. De boot heeft Lesbos gehaald, iedereen is veilig in Europa.

Geveld door autobom

Het had niet veel gescheeld of Abu Saif had zelf als asielzoeker in Europa aangeklopt. Achter zijn bureau hangt een afbeelding van de vlag van het Vrije Syrische Leger. Abu Saif sloot zich in 2011 bij hen aan in de hoofdstad Damascus, vertelt hij. Ze vochten voor het vertrek van dictator Assad. Trots laat hij de filmpjes zien op YouTube. 'Kijk, hier schiet ik een kanon af.' Op andere video's paradeert hij onder de rebellenvlag en beschiet hij met zijn broers als sluipschutters de mannen van Assad.

Maar in 2013 wordt een checkpoint van het Vrije Syrische Leger aangevallen door IS. 'Een autobom ontplofte op twee meter van mij', zegt Abu Saif. Hij ziet zijn maten door de lucht vliegen. De meesten overleven het niet. Zelf raakt hij zwaargewond. 'Hier, je kunt het litteken nog zien.' Hij trekt zijn overhemd omhoog, er loopt een grote streep over zijn buik.

Een ambulance brengt hem met spoed naar een Turks ziekenhuis vlak over de grens. 'Ik ben daar geopereerd en nooit meer teruggegaan naar Syrië.' Met zijn vrouw en dochters komt hij uiteindelijk in Istanbul terecht.

Abu Saif zoekt baantjes. Hij werkt met glasvezel, bijvoorbeeld voor autoreparaties, zoals hij voor de oorlog ook in Syrië deed. Maar hij ziet weinig toekomst voor zijn gezin in Turkije. Syrische kinderen worden niet toegelaten op Turkse scholen. En Syriërs krijgen in Turkije slecht betaald. Samen met zijn vrouw maakt hij daarom begin 2014 plannen om naar Europa te gaan.

Via Facebook komt hij in contact met een smokkelaar in Izmir. 'Ik had 600 dollar, dat was niet genoeg.' De smokkelaar weet het goed gemaakt: als Abu Saif een groep van veertig mensen bij elkaar krijgt voor de reis, mag zijn gezin gratis mee op de boot.

'Ik legde contacten via social media en via vrienden. Binnen tien dagen had ik een groep van veertig compleet.' Het is de eerste keer dat hij klanten ronselt voor een boottrip. 'Ik kan goed praten, ik ben zelfverzekerd en heel sociaal.'

Toch gaat de trip mis. 'De smokkelaar zei steeds: jullie vertrekken morgen. En dan gingen we niet. Zo kregen we acht dagen lang praatjes te horen.'

Dan ontdekt de groep reizigers wat Abu Saif achter hun rug om voor zijn gezin heeft geregeld. Ze voelen zich bedrogen. Zonder hem gaan ze in zee met een andere smokkelaar, Abu Leit. Achteraf hoort Abu Saif dat hun boot goed is aangekomen in Griekenland.

Dus zoekt Abu Saif contact met Abu Leit. 'Hij zei: vooruit, als jij de boot kunt besturen, mag je gratis mee.'

Gesnapt

Niet veel later stapt hij met vrouw en kinderen aan boord. 'Het was de eerste keer dat ik een boot voer, ik moest me sterk houden. Toch ging ik in een rechte lijn.'

Op 500 meter van de Griekse kust worden ze gesnapt. 'Een Griekse patrouille

LEES VERDER OP **PAGINA 4**